

עיר דוד

הילך עיר דוד

לעבר מפגש גיא בן- עיר דוד הוא כינויו של שלוחה צרעה וארוכה, היורדת מהר הבית הינום ונחל קדרון. שלוחה זו, הנחנית מהגנה טבעית מושולה עברים, יושבת מעל אחד המעניינות המעטות באזורי ירושלים - מעיין הגיחון, דבר שאיפשר פיתוח עיר מוצרכת היטב כבר בתקופות קדומות.

בראשית הייתה זו עיר כנענית בה ישבו היבוסים, ולאחר נכבשה בידי דוד המלך קבע דוד את בירתו בירושלים, כמתואר בספר שמואל ב' ה' - "וַיָּלֶךְ דָּוד, אֶת מִצְדָּת צִיוֹן—הֵיא, עִיר דָּוד". מאז ועד היום ממלאת ירושלים תפקיד מרכזי בתולדות עמננו.

ניקבת חזקיהו) - מפעל מים מדחים (האטראקציה המרכזית בעיר דוד היא ניקבת השילוח הלוכד את מי מעיין הגיחון ומזרם אותו לאורך 533 מטרים במעבה ההר, עד בריכת השילוח. הסיפור, שאידע לקרת המצור האשורי על ירושלים, נזכר בKİצ'ר נמרץ בספר מלכים ב' כ' - "וַיַּתֵּר דָּבְרֵי חִזְקִיָּהוּ, וְכֹל־גּוֹרְתָו, וְאֲשֶׁר עָשָׂה אֶת־הַבָּרֶכה וְאֶת־קְתֻלָּה, וַיָּבֹא אֶת־הַמִּים הַעִירָה: הָלָא־הָם כְּתוּבִים, עַל־סִפְרֵי דָּבְרֵי הַיּוֹם—לְמַלְכֵי יְהוּדָה" וכן בדברי הימים ב' ל"ב - "וְהִוא יְחִזְקִיָּהוּ, סִתְמָה אֶת־מוֹצָא מִימֵי גִּיחָן הַעֲלִיוֹן, וַיַּשְׂרַם לְמַטָּה־מִעֲרֶבֶה, לְעִיר דָּוד".

עוד בטרם נכבשה ירושלים בידי דוד המלך, הקימו היבוסים מפעל מים הכלול מנהרה משופעת ותוללה, ובקריעתה פיר היורד למעיין הגיחון. הפיר התגלה מחדש בידי הארכיאולוג הבריטי צ'ארלס וורן בשנת 1867, ונקרא כיוון "פיר וורן". ביום סבוריים הארכיאולוגים כי הפיר עצמו הינו טבעי ולא חלק ממפעל המים הקדום

הnikbah והבריכה היו ידועות לתושבי האזור, אולם רק בשנת 1880 גילתה הארכיאולוג כתובות עברית עתיקה שנחצבה קרוב לנקודה הניקbah. קונרד שיק את כתובות השילוח והמתעדת את הרגע המרגש בו נפגשו שתי קבוצות החובבים בבطن ההר והשלימו את הובלת מי מעיין הגיחון אל הבריכה. ב- 1890 נחקרה הכתובת ממקוםה ע"י שודדי עתיקות, והוחרמה ע"י השלטון העות'מאני. ביום נמצאת הכתובת המקורית במוזיאון הארכיאולוגי באיסטנבול, ואילו בניקבת השילוח הוצב העתק של הכתובת.

מפעל מלחים זה מהווה אטרקציה נדירה למטיילים - הליכה חוויתית ורטובה במים קרירים, שעומקם לרוב כ- 20 ס"מ (בחלק העמוק ביותר, כ- 70 ס"מ). מסלול הטויל המלא משלב גם את מפעל החפירות הארכיאולוגיות הגדול בעיר דוד וכן את תעלת

הוניוקו ההרודיאנית שנפתחה לקהל הרחוב רק בשנת 2011, ומוסיפה עוד קטע הליכה יש של 650 מטרים מתחת לאדמה.

בשנת 2015 נחשפו בחפירות חניון גבעתי שריידי מצודה קדומה, אותה מזוהים הארciיאולוגים עם "החקרא" - המצודה ההלניסטית שהוקמה בירושלים והייתה עצם בגרונם של החשמונאים במשך תקופה ממושכת. ל夸ראת סוף שנת 2015, פורסם גם דבר גילוי טביעת חותמו של חזקיהו מלך יהודה.

וمنוהל ביום בשותף ע"י רשות האתר מהווה חלק מגן לאומי סובב חומות ירושלים הטבע והגנים ועמותת אלע"ד (אל עיר דוד).

איך להגיע:

הגישה לעיר דוד היא מ"חניון גבעתי" לשעבר, כ- 200 מטרים מזרחה לשער האשפות בחומת העיר העתיקה.

בשל בעיות חניה קשה באזור זה, מומלץ לבוא בתחבורה ציבורית - קו 3 מתחנה המרכזית בירושלים לכוטל (יש לרדת מתחנת חניון גבעתי, או ללכט עוד 200 מ' מתחנה הרכבת). בהגיים ובחופשיות מארגנת עמותת אלע"ד גם הסעות ללא תשלום ממתחם הכותל. אל עיר דוד, אך יש לבירר מראש את קיום ההסעות מתחנה הראשונה.

על האתר:

nicness לאתר מול מתחם החפירות המוגדר ב"חניון גבעתי". בכניסה נמצאת מתחם הכלול קופות, שירותים וקיוסק. קיימות מספר אופציית לביקור באתר, כולל ביקור ללא הדרכה, צפיה במיצג (בתשלום נוספת) וסיורים מודרכים (רצוי לתאם מראש, בפרט כיוון שהאתר מושך קבוצות גדולות). לסיור בסיסי באתר מומלץ לשערין שעתיים-שלוש, ולמעוניינים בבייקור מקיף באתר כדי ל千古ות כרטיסים משולב הכוליל גם את מרכז דוידסון. יש לרכוש את כרטיסי הכניסה בשלב זה, אם כי ניתן להציגם רק במקרה.

נקודות הצפית לעבר נחל קדרון והר הזיתים. -הסיור באתר מתחילה בתצפית בית האופה דרומה ומוגנת משלושה העיר הקדומה התפתחה בגב שלוחה צרה היורדת מהר הבית עבריים ע"י גיאיות עמוקים. מכאן התפשטה העיר בהדרגה צפונה ומערבה.

מהתצפית נרד במדרגות אל מתחת לאדמה - שריידי מבנה גדול שהתגלה בשנת 2005, ומתוארך לתקופת הבית הראשון. במבנה זה הtagלו טביעות חותם של שניים משרי מלך יהודה האחרון, המלך צדקיהו - יהוּכָנָן שלמיהו וגדייהו בן פשchor. שמותיהם מוזכרים בספר ירמיהו כשנים מארבעת שרי המלך שביקשו להמית את הנביא ירמיהו

המרפה את ידי העם במלחמה. יש המציעים לזהות במבנה זה את ארמון המלוכה, אך הדבר שניי במחłówת.

מבנה האבן הגדל, נגיה שוב לפני השטה ונרד סביב מדרון תלול ובו מבנה מדורג גדול. המבנים מיוחסים לתקופת הבית הראשון, ויתכן ששימשו את נכדי העיר. שלווים הסבר ייעזרו לנו ללמידה את סיפורו המקום.

על המדרון שננגד בולטם בתיה הצפופים של שכונת סילואן - כפר השילוח. ביום זה שוכונה ערבית צפופה, אך בתחילת המאה ה-20 הייתה כאן שכונה קטנה של יהודיתימן, לצד הכפר היהודי. באתר הוסדרה נקודת תצפית נוספת המכונה "מצפור הקברים".

כאן נציג את הליכה קצרה טוביל אותו למבנה הממוקם בראש מערכת המים הקדומה כרטיסי הכנסתה ונתחיל בירידה דרך סדרת גרמי מדרגות לעבר מעיין הגיחון. דרכנו עוברת במנרה מפותלת, המוליכה לעבר המעיין, ושימשה את תושבי העיר הכנענית פיר "יבוס" כמעבר סתרים בטוח. בmorph המנרה נפגש פיר קרסטי טבעי, המכונה ע"ש מגלהו - החוקר הבריטי צ'ארלס וורן. ביום מקובל להניחה כי פיר זה לא "וורן" מילא שום תפקיד במפעל המים הקדום. בדרכנו נגיע לביצורים סביב המעיין.

מקור המים של ירושלים הקדומה משך דורות - תחנתנו הבאה הינה מעיין הגיחון רבי. בעבר היה זה "מעיין פעם" שמיימו מגיחים בפעימות קבועות. כמו כן במקרא, לקראת המצור האשורי על ירושלים, סתם חזקיהו את המעיינות סביב העיר (דברי הימים ב' ל"ב) "וירא, יתזקיהו, כי-בא, סנחריב; ופנוי, לאלהמה על-ירושלם. ויצו, עם-שריו וגבירו, לסתום את-מיימי העינות, אשר מחוץ לעיר; ויעזרוה. ויקבצו עם-רב -- ויסתמו את-בל-המעינות, ואת-הנהל השוטף בתוך-הארץ לאמר: לאה יבאו מלכיהם אשר, ומיצאו מים רבים." קרית ניקבת השילוח מוזכרת כאן רק ברמזו - "והוא יתזקיהו, סתם אט-מוצא מיימי גיהון העליון", ויישרם למטה-מערבה, לעיר דוד.

בקזדה זו מתפצל המסלול. האופציה הרטובה, המומלצת והארוכה יותר היא דרך ניקבת הליכה של 533 מטרים בבטן ההר, במים צוננים ומהנים. הניקבה צרה - השילוח וחסוכה, וכיוון ההליכה הוא חד-סטרי, כך שהמקום לא מתאים לילדים קטנים או התעללה הכנענית (מתוארת - לקלאסטרופוביים. לאלו, כדי לשקל את האופציה השנייה בהמשך).

הליכה בניקבת השילוח נעשית לרוב בקומה זקופה ובמים רדודים. הניקבה מפותלת ונחצבה משני הכיוונים בו זמן, במבצע הנידי מרושים. יש הסבורים כי החוברים נעזרו בסדקים קרסטיים טבעיים. בשנת 1880 התגלתה סמוך למוצא הניקבה כתובות כתובות בכתב עברי קדום המתארת את מפגש שתי קבוצות החוברים. אחרי - השילוח ניסיון לבזוז את הכתובת, הועברה הכתובת למוזיאון באיסטנבול, שם היא נמצאת עד היום. ביום ניצב באתר העתק של הכתובת.

בריכת קטנה וצרה, ממנה נשוב לאור היום ונעלה - מהኒקה נצא אל בריכת השילוח
בריכת זו נבנתה לuber הרחוב. ירידת קצהה טוביל אותו אל בריכת השילוח הקדומה
מטרים. חלקה הצפוני X50 בתקופה הורדסו, והשתרעה כפי הנראה בימים של 60
של הבריכה, למרגלות מצוק הסלע, נחשף בהחלתה שנות ה-

2000'

.

שני רחובות תת-קרקעיים - בצדיה המערבי של הבריכה נמצאים הרחובות המדורגים
שישימושו את עולי הרגל בדרכם אל הר הבית.

מכאן יש לנו שתי אפשרויות לחזור לנקודת ההתחלה.

עליה זו נשכחת לארך 650. האפשרות התת-קרקעית הינה דרך תעלת הניקוז הגדולה
מטרים, מבריכת השילוח בדרום עד לקשת רובינסון בצפון, וחיפויה הושלמה בשנת
2011. ההליכה נעשית בתעלה יבשה ובעליה מתונה (לרוב בקומה זקופה, פה ושם יש
להתכוופף). לצד חניון גבעתי, יש לפנות ימינה ולעלות חזרה לכינסה לעיר דוד (במידה
ושילמנו מראש, ניתן בהצגת הרכטים להמשיך בתעלה לuber מרכז דיזנסון והגן
הארכיאולוגי למרגלות הכותל הדרומי).

לחילופין, נצא מבריכת השילוח בצדיה הדרומי אל הרחוב, ונעלה עם הרחוב - "ציר
הזכוכית", בין בתים המגורים של עיר דוד המודרנית, לuber "מצפור הקברים" וממנו
בעלייה קצרה נוספת לתעלה לuber מרכז דיזנסון והגן.

האפשרות השנייה לטיפיל בעיר דוד (ולמייטיבי לכת, ניתן לבצע אותה לאחר האפשרות
הראשונה - אך יש לתאם בקופה האתר כניסה חוזרת למפעל המים) הינה דרך התעלה
הכנעניית.

אחרי שנרד בבית המעיין לuber מעיין הגיחון, לא ניכנס לניקבה הרטובה אלא נפנה
תעלה יבשה וצירה המסתימת לאחר עשרות מטרים. מכאן - לuber התעלה הכנענית
מתוך חפירות בו נחשפו חומות ירושלים - "E" נעלת בשביל חשוף לשימוש לuber "שטה
הקדומה".

נמשיך ונעלה לuber מתוך חפירות וייל - אזור משטחי סלע ובו מספר מערות קבורה,
שבuber הוציאו יחד עם קברי בית דוד (מאז ימי הביניים, המסורת היהודית מזהה את
כביר דוד המלך בהר ציון, ללא בסיס ארכיאולוגי). לצד המערות נחשף בית הכנסת עתיק
שפעל בתקופת בית המקדש השני. במקום זה התקгла כתובות הקדשה לכבוד הכהן
תאודוטוס, ראש בית הכנסת ששכן באתר. העתק של הכתובת מצוי במקומו זה.

תחנתנו הבאה הינה "בית מיוחס" - אחד המבנים שהוקמו בידי יהודים בכפר השילוח
כבר בשנת 1873. משפחות יהודיות נוספות התיישבו כאן אך נטשו את המקום בראשית
המאה ה-20'. במדרון שממול הוקמה בשנת 1885 שכונת כפר השילוח של היהודי תימן,

שהתקיימה עד למרד הערבי (מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט, 1936-1939). עם התפשטות הכפר סילואן, נבלעו בתוכו בתים כפר השילוח היהודי.

מכאן נצא אל "ציר הזכוכית". פניה שמאלה טוביל אותנו לעבר הקצה הדרומי של בריכת השילוח, ממנה ניתן לעלות בתעלת הניקוז הגדולהchorה לחניון גבעתי (ואם בנחל קדרון, ולפאתיו שכונת נפספס, הגיע במרקח עשרות מטרים לתוואי שביל ירושלים סילואן), ואילו פניהימינה טוביל אותנוchorה לעבר המבואה.

פריחה ומוקדי צבירן צומתאים:

.

- בחודשי החורף, עדיף ללכט בתעלת הכנעניית היבשה ולא בኒקתת השילוח הרטובה והקרה.
- בכניסה לאתר וב"ציר הזכוכית" יש פריחה שופעת של פרגונים ורבותי (שתול באתר).

שירותים למטיילים:

הכניסה לאתר זה הינה **בתשלום**, והוא סדרו בו שבילי הליכה, חניה, מי שתייה ושירותים רטוביים.

שעות הפתיחה הן מקובל באתר רשות הטבע והגנים:

08:00 - 16:00: אוקטובר-מרץ

08:00 - 17:00: אפריל- ספטמבר

בימי שישי ובערבו חג האתר נסגר שעה מוקדם יותר.

הכניסה האחרונה למabitת האתרים בתשלום היא שעה אחת לפני שעת הסגירה.

בנקודות שונות באתר קיימות סככות צל וכן שירותים ציבוריים ומילויים.

בשל מאפייניו הייחודיים של האתר, קיימת אפשרות לפועלות נוספת בתוספת תשלום.

למעוניינים בהליכה רציפה מעיר דוד אל מרכז דוידסון, דרך תעלת הניקוז, יש להזמין כניסה לאתר כרטיס מעבר למרכז דוידסון.

בשבתוות ובחגים, ניתן לבקר במתחמי החפירות על פני הקרקע, ללא תשלום. בימים אלו, סגורים חלקו התת-קרקעיים של המתחם (פיר ווון, ניקבת השילוח, התעלת הכנעניית ותעלת הגיקוז).
כיום אין חניה נוחה ברכב פרטי בקרבת המתחם, ומומלץ להגיע בתחבורה ציבורית (בחופשיות יש הסעות ממתחם התחנה הראשונה).

(לעיר דוד, אך מומלץ לוודא זאת מראש עם האתר).

הפרות ואזהרות:

- המסלול כרוך במעבר גרמי מדרגות רבות, חלקים תלולים, ואינו מתאים למתකשים בהיליכה.
- ניקבת השילוח חשוכה, ויש להציג בפנס ראש (או לשכור פנס באתר תמורה תשלום).
- יש להציג בנעליים להיליכה במים (לא מומלץ להשתמש בכפכפים/נעלי אצבע/קרוקס ולא ניתן להיכנס יחפים לניקבה). הנקודה העמוקה בניקבה נמצאת בתחילתה, בעומק כ- 70 ס"מ (מפלס המים עשוי להשנות).
- המעבר בניקבה אינו מתאים לילדים קטנים.
- רוב ההליכה בניקבה נעשית בקומה זקופה ולעתים בכפיפה קלה. אין במסלול קטיעי זחילה.
- לא מומלץ להיכנס עם ציוד כבד. קיימים תאי אכסון חוצים ליד קופות הגן הלאומי.

